

Stichting
Amateurfilm

nummer 1
mei 2009

Spotlight Amateurfilm
Een lers initiatief
Vrijwillig verder

De Stichting Amateurfilm organiseert jaarlijks de Dag van de Amateurfilm

Correspondentie adres

Hartingstraat 187
3511 HV Utrecht

Web adressen

www.stichtingamateurfilm.nl
www.amateurfilmer.nl

Nieuwsbrief verschijnt drie maal per jaar en wordt automatisch toegezonden aan donateurs. Minimum bijdrage 15 euro per jaar.
giro: 4280168 t.n.v. Stichting Amateurfilm, Utrecht

Adres redactie

info@stichtingamateurfilm.nl
of zie correspondentie adres

Eindredactie en coördinatie:

René Koenders

Bijdragen:

Liselotte Doeswijk
Guy Edmonds
Eva Hielscher
René Koenders
Onno Petersen

Foto's

Guy Edmonds
Carine Hekker
Eva Hielscher
Jean-Pierre Sens
Pieter Ernst Uyt den Boogaard
Beeld en Geluid
Irish Film Institute

Vormgeving en lay-out

Bert Aarts

Vormgeving en logo

Daniel Steinmeier

Druk

Printservice De Toekomst

Foto omslag

Vertoning MyLife in Utrecht

Nieuw

We zitten alweer in de vijfde maand van het jaar 2009 als deze Nieuwsbrief uitkomt, maar op dit moment is voor de Stichting Amateurfilm het sleutelwoord "nieuw".

Nieuwe mensen

Begin maart zijn Guy Edmonds, Eva Hielscher en Amy Wensing betrokken geraakt bij de Stichting Amateurfilm. Guy werkt bij het Filmmuseum in Amsterdam; Eva en Amy werken bij Beeld en Geluid. Alledrie denken ze mee over activiteiten voor de Stichting. We zullen dit jaar nog meer van deze enthousiaste mensen horen.

Nieuwe rubrieken

De Nieuwsbrief is inhoudelijk al lange tijd toe aan vernieuwing. In deze editie worden dan ook twee nieuwe rubrieken geïntroduceerd:

- *Spotlight Amateurfilm* laat mensen aan het woord rondom de vraag wat amateurfilm is. Eva Hielscher en Liselotte Doeswijk bijten het spits af.
- *Grenzeloze Amateurfilms* besteedt aandacht aan buitenlandse initiatieven rondom amateurfilm. Ditmaal gaan we naar Ierland.

Dag van de Amateurfilm 2009

De Dag van de Amateurfilm vindt dit jaar plaats op vrijdag **25 september 2009**, wederom te gast bij het Nederlands Film Festival in Utrecht. De kwaliteit en waarde van amateurfilms vormen dit jaar het centrale thema onder de titel **Zo slecht mooi zag je ze zelden!** Op het programma staan presentaties van verschillende partijen die met amateurfilms bezig zijn op het gebied van digitalisering, ontsluiting en hergebruik. Een tweede editie van MyLife is ook al in productie voor de Dag. Zo liet Carine Hekker ons weten na een recente vertoning in Utrecht van MyLife deel 1 voor vertegenwoordigers van Kanaleneiland.

Meer informatie over de Dag van de Amateurfilm volgt in de Nieuwsbrief van augustus.

Beeld en Geluid

Er gebeurt weer van alles rond de amateurfilm collectie bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. In de komende Nieuwsbrieven maar ook op de Dag van de Amateurfilm 2009 zult u hier mee over horen. In deze Nieuwsbrief besteden we alvast aandacht aan de terugkeer van Femke Harmsen en Kees Aries, eerder vrijwilligers bij het Smalfilmmuseum en nu bij Beeld en Geluid.

De Aura van de Amateurfilm:

Een vreemd weefsel van ruimte en tijd – een verte hoe dichtbij zij ook is

Dit artikel is gebaseerd en geïnspireerd op de ideeën en het basisconcept van het master scriptie “Towards a Definition of Amateur Film: Amateur Film, Benjamin’s Aura and the Archive”, **Eva Hielscher**, Universiteit van Amsterdam 2007.

Tegenwoordig is Eva Hielscher als film archivaris bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid werkzaam.

Amateurfilm is bijzonder! Dit laat de tegenwoordige “boom” of “hype” voor amateurfilms zien. Het internet wordt overspoeld met clips (zie YouTube). Er zijn festivals die speciaal aan de amateurfilm zijn geweid (zoals het RAF Amateur Film Festival in Zagreb). Jaarlijks wordt over de hele wereld de Home Movie Day gevierd. Archieven in binnen- en buitenland verzamelen amateurfilms (zoals het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, het Filmmuseum in Amsterdam of het Archivio Nazionale del Film di Famiglia in Bologna en het Center for Home Movies in Los Angeles). Én er bestaat een speciale “Amateur Film Interest Group” van de vereniging van film-archivarissen AMIA welke het doel heeft zich voor de belangen van de amateur- en smalfilm, zijn makers en voorstanders in te spannen.

Dit is maar een kleine selectie van de talloze activiteiten op dit gebied. Amateurfilms hebben dus iets – moeten iets bijzonders hebben. Maar wat is dit “iets”? En wat zijn amateurfilms überhaupt? Als wij het pure filmtijdperk beschouwen voor de komst van video en digitale opnameapparatuur, zijn het dan 16mm en 8mm smalfilms in tegenstelling tot het bioscoopformaat 35mm? Zijn het familiefilms van bruiloften, verjaardagen en vakanties? Of zijn het de ambitieuze films van hobby-filmmakers die door enkele onderzoekers de “echte” amateurfilmmakers genoemd worden (vergelijkbaar met het onderscheid tussen snapshotter en amateur in de fotografie)?

In het volgende wil ik op zoek gaan naar het “iets” van de amateurfilm, naar het speciale van de amateurfilm, dat hem uitmaakt en (misschien) definieert. Daarbij zal ik aansluiten en teruggrijpen op enkele uitgangspunten en concepten van mijn scriptieonderzoek, dat ik binnen het master programma “Preservation and Presentation of the Moving Image” aan de Universiteit van Amsterdam heb gedaan.

Om een zekere aanknopings- of uitgangspunt te hebben (en om verwarringen te voorkomen rond de vraag wat amateurfilm is), ga ik in plaats van dé amateurfilm van een amateurfilm-tendencie uit met in het centrum films die van, door en voor de familie zijn gemaakt als een soort puurste amateurfilms. (Om deze familiefilms groeperen zich films die in het ene en/of andere kenmerk afwijken, bijvoorbeeld omdat ze niet alleen in de

familiekring werden vertoond.). Tijdens mijn scriptieonderzoek heeft mij een collectie van dat soort pure familiefilms die in het Filmmuseum in Amsterdam wordt bewaard als onderzoeksobject gediend. Het betreft 16mm omkeerfilms van de familie Boks die in de jaren 30 van de 20^e eeuw in Nederlands-Indië leefde en die films heeft gemaakt zoals “Met vrienden en kinderen:” Het echtpaar Ellen en Ab Boks bezoekt een begraafplaats, ze vermaken zich in een zwembad en vieren samen met een bevriende familie kerst, schrijven brieven aan de familie thuis in Nederland en spelen met de kinderen in de tuin.

Om het belangrijkste meteen te zeggen (en om mijn stelling duidelijk te maken) – het is de *aura* van de amateurfilm die hem kenmerkt en het bijzondere “iets” van deze films uitmaakt. Met het begrip van de aura heeft de Duitse filosoof Walter Benjamin in de 1930er jaren in zijn beroemde kunstwerk-artikel “Das Kunstwerk im

Zeitalter seiner technischen Reproduzierbarkeit” het bijzondere van het originele, unieke en echte kunstwerk beschreven dat in het tijdperk van de technische reproduceerbaarheid verloren gaat. Benjamins idee van aura bestaat uit twee kanten. Een materiële zijde die gekenmerkt is door de uniciteit en echtheid van het kunstwerk. Door zijn eenmalig bestaan als het ene origineel – het ene unieke object – komt het kunstwerk maar in een plaats voor en is verankerd met deze fysieke plek – zijn “hier en nu.” Denk bijvoorbeeld aan een kathedraal. (Benjamin heeft trouwens zijn idee van aura niet alleen op kunstwerken beperkt; ook andere objecten zoals bergen of mensen kunnen een aura hebben.)

Als tweede kant heeft Benjamins aura een immateriële zijde die gevormd wordt door de onstoffelijke context of sluier die het kunstwerk omgeeft. Dit is volgens de wijsgeer het ingebed zijn van het kunstwerk in de traditie of een ritus zodat het *auratieke* kunstwerk gekenmerkt is door een traditionele of rituele waarde. Een standbeeld van Venus bijvoorbeeld stond voor de Grieken in de traditie of cultus van goddelijke verering. Daarmee verbonden is ook een beperkte expositiewaarde: Voor een ritus is het vaak belangrijk dat het kunstwerk er is, maar niet dat het ook door velen wordt gezien, zoals in het geval van religieuze beelden die maar voor de priester en maar in een speciale periode toegankelijk zijn. Uiteindelijk wijst dit ook naar een zekere mysterieuze kwaliteit van de immateriële context van een kunstwerk. In verband met een cultus is er een deel van het kunstwerk, dat altijd verborgen blijft en niet toegankelijk is – behalve voor de geesten. Het is volgens Benjamin “een vreemd weefsel”, niet helemaal begrijpelijk of uit te drukken. Er is “iets” dat het kunstwerk omgeeft, dat zijn hele geschiedenis en verankering in traditie bevat en waarvan wij weten dat het er is, maar dat we toch niet compleet kunnen grijpen. Het is een “unieke verschijning van een verte, hoe dichtbij zij ook is.”

Deze materiële en immateriële context – of de *aura* van het kunstwerk – gaan volgens Benjamin door de technische reproduceerbaarheid verloren. Het maken of de mogelijkheid om een groot aantal niet te onderscheiden kopieën te maken laat het origineel en de materiële authenticiteit van het kunstwerk verdwijnen. Er bestaan alleen maar nog identieke kopieën waardoor ook het “hier en nu” verloren gaat omdat het kunstwerk tegelijk op verschillende plaatsen aanwezig is. Dit vergroot de expositiewaarde (meerdere kopieën kunnen gelijktijdig door meer mensen worden beschouwd) en de verankering met traditie en een cultus gaat verloren (kopieën zijn geschiedenis-loos en hebben geen traditiewaarde). De verte van de aura wordt getransformeerd tot een nabijheid tussen de massa en de reproducties. Wat blijft is de pure kopie, omgeven van een leeg vacuüm. De aura is verdwenen – zelfs in het geval van nog bestaande originele kunstwerken, omdat de nieuwe massa-receptie van de technische reproduceerbaarheid alles inneemt en het origineel als een werk onder velen wordt beschouwd.

De film is in deze context voor Benjamin hét kunstwerk van de technische reproduceerbaarheid. Een film bestaat in heel veel identieke kopieën op verschillende plaatsen en heeft geen traditiewaarde maar een grote expositiewaarde. Dit massavoorkomen voor een extensieve tentoonstelling ligt in de basis van de film omdat een film in zijn productie te duur is voor het individu en dus de receptie door de massa juist vereist. De film heeft dus voor Benjamin geen aura omdat hij op technische reproduceerbaarheid is aangelegd.

Dit is echter anders voor de amateurfilm – zo mijn stel-

ling. Amateurfilms hebben namelijk allebei, een materiële uniciteit en echtheid én een rituele waarde.

De meeste amateurfilms zoals “Met vrienden en kinderen” van de familie Boks (en ik heb het hierbij uitsluitend over “echt” filmmateriaal en niet over video of digitale filmpjes) zijn op omkeerfilm gedraaid – een speciaal materiaal dat allebei in één is: het negatief dat in de camera tijdens de opname wordt gebruikt en de positieve vertoningskopie die ontstaat (om het simpel te formuleren) doordat het negatief wordt gebleekt en opnieuw belicht om kosten en materiaal te besparen. Dit proces resulteert in het feit dat deze amateurfilms maar in één kopie of beter in één uniek origineel bestaan dat één “hier en nu” heeft. Uiteindelijk geldt dit in principe ook voor amateurfilms die niet op omkeerfilm zijn opgenomen. Familiefilms in het centrum van de amateurfilm-tendentie zijn namelijk slechts voor vertoning in de familiekring bedoeld en daarvoor is alleen één kopie van de film nodig (en voorhanden), die dus als dé film of hét origineel kan worden beschouwd.

Het fysieke “hier en nu” van deze films gaat gepaard met de traditie van de betreffende familie waarin de films zijn verankerd en die het immateriële gedeelte van de aura uitmaakt. Amateurfilms zijn binnen deze familie-context op drievoudige manier met rituelen verbonden en hebben dus een rituele of cultuurwaarde. Zij nemen rituelen op (zoals de bruilofritus of in het geval van “Met vrienden en kinderen” het schrijven van kerstpost). Zij produceren rituelen (zoals de blik naar de camera, waaien of kushandjes in de richting van de camera geven als een soort van camera of amateurfilm-rituelen). En de films worden zelf rituelen: Het filmpje “Met vrienden en kinderen” als herinneringsritueel (het herinneren aan de opgenomen gebeurtenissen en/of het herinneren aan de familieleden die in de film zichtbaar zijn plus het produceren van herinneringen tijdens de opname zelf voor later), als ritueel dat de familie, het samenzijn en de identiteit van het individu en de familie viert (tijdens de opname en het gemeenschappelijke kijken naar de film als gezamenlijk ervaring) en uiteindelijk als ritueel van de film en de cinema (door het draaien en vertonen van een film in de private sfeer en het transformeren van de woonkamer in een bioscoop). Al deze rituelen zijn *gepersonaliseerde* rituelen die door familieleden uitgevoerd, opgenomen en/of geproduceerd worden. Het zijn dus unieke rituelen van één speciale familie. Deze vormen de immateriële sluier die de amateurfilms als aura omgeeft.

Ook de beperkte expositiewaarde van *auratieke* kunstwerken kan in het geval van amateurfilms geconstateerd worden: De films zijn in de oorspronkelijke familie-context normaal gesproken alleen voor de familieleden toegankelijk en niet voor een massapubliek. Bovendien zijn ze maar in beperkte perioden toegan-

kelijk, als de woonkamer namelijk omgedecoreerd is tot bioscoop en alleen maar in hun tijdelijke bewegingsvorm (film als tijdgebaseerd medium).

Blijft nog het mysterieuze als kenmerk van de aura. En ook deze eigenschap kan men bij de amateurfilm binnen zijn familie-context herkennen. Bijvoorbeeld is het binnen het herinneringsritueel nooit mogelijk alles compleet te herinneren en de ontbrekende gebeurtenissen tussen de shots compleet op te vullen. Het moment is namelijk onherstelbaar vergaan en niet volledig te restaureren. De eigen herinnering is niet volledig en het is nooit mogelijk de herinnering en het beleven van anderen compleet te weten te komen. Er blijft dus altijd iets onbekends, onontdeks, verborgens en on-communiceerbaars bestaan – ook zijn het de eigene familiefilms. Dit is de onoverkomelijke verte van de aura van deze films, hoe vertrouwd en dichtbij deze ook mogen zijn.

Tot zover wat de theorie en de originele context van amateurfilms in de kring van de familie betreft. Maar een zekere aura, een bijzonder “iets” dat deze films omgeeft, nemen we ook bij films van wildvreemde, onbekende families en amateurfilmmakers waar. Hoe zit het in dit geval met de aura? Want het verzamelen van amateurfilms in archieven, het vertonen op festivals en uploaden en bekijken op het internet, zoals beschreven aan het begin van dit artikel, heeft niets met het originele rituele karakter van amateurfilms in de familiekring te maken.

Het is onomstreden niet dezelfde aura zoals in de traditie van de familie, die wij in het archief, op het festival of internet als “vreemd weefsel” of bijzonder “iets” bemerken. Deze aura verdwijnt namelijk zodra de film zijn oorspronkelijke context verlaat. De immateriële rituelen zijn vergaan die als *gepersonaliseerde* rituelen aan de ene familie gebonden waren. Er is geen herinneringscultus meer, geen vieren en vestigen van de stabiliteit en identiteit van de familie en haar leden, geen cultus van de thuisbioscoop. De originele context is verloren. In plaats daarvan is de expositie-waarde vergroot omdat een openbaar archief films voor de gemeenschap toegankelijk (of tenminste toegankelijker) maakt en de gevallen van een filmfestival en het internet spreken voor zichzelf. Ook de materiële uniciteit van de amateurfilm verdwijnt wat vooral in verband met het archief en zijn essentiële activiteiten ten gunste van de conservering en restauratie van de film duidelijk wordt: Om een film op lange termijn te bewaren worden nieuwe conserveringselementen getrokken, het origineel gedupliceerd – technisch gereproduceerd – met het resultaat dat er nieuwe kopieën aanwezig zijn die het “hier en nu” op meerdere plaatsen opsplitsen en het uniek-zijn van het oorspronkelijke origineel vernietigen. Het origineel wordt een kopie onder velen – wat de kopieën van een filmtitel betreft, maar ook in relatie tot andere amateurfilms in het archief. Door het verlies van hun originele context in de traditie van de familie, worden amateurfilms vergelijkbaar en (tot op zekere hoogte) vervangbaar. Een babyfilm gaat op in de massa van babyfilms; “Met vrienden en kinderen” wordt een amateurfilm uit Nederlands-Indië onder velen. Men kan dus bij een verandering van de context van een *depersonalisering*, *de-ritualisering*, het verlies van authenticiteit en een *de-auratisering* van amateurfilms spreken.

Maar toch blijft er een rest. Sterker nog – er ontstaat een soort van nieuwe aura. Ook al wordt de originele film in zijn tendens verwisselbaar en wordt het een kopie onder meerdere, zo blijft hij toch nog altijd onderscheidbaar van een gereproduceerde kopie. Dit betreft zijn materiële kenmerken (omkeerfilm versus nieuwe positief en negatief filmmaterialen, originele film met lassen en sporen van het gebruik en zijn ge-

schiedenis versus nieuwe, onbeschadigde, lasloze kopieën) en hoe met het origineel wordt omgegaan: In het algemeen wordt het op een andere manier bewaard dan nieuwe kopieën, namelijk meer achter slot (beperkte expositiewaarde), en wordt niet vertoond (daarvoor zijn er nieuwe kopieën).

Zoals er een rest van de materiële zijde van de aura blijft bestaan, is ook de familie-context als rest voorhanden. Wij zien nog altijd de familie op het doek en kunnen de traditie en geschiedenis van het gezin vermoeden. Deze oorspronkelijke context of achtergrond van de film blijft echter vaag en ongenaakbaar (verondersteld dat het wildvreemde personen zijn die in de film zichtbaar zijn en die de film hebben gemaakt). Het is de oorspronkelijke context van de amateurfilm, de traditie van de familie, die nu een mysterieuze sfeer voorstelt die de film omgeeft. Het is een *auratieke* ontoegankelijkheid, onbereikbaarheid en verte als een soort van nieuwe aura. De opgenomen gebeurtenissen zoals de uitgespaarde momenten en keuzes van de cameraman zijn niet compleet grijpbaar. Ze blijven in een zekere distantie – een puur vermoeden. Dit is dus een nieuwe aura, want het is niet meer de voormalige verte in de context van de familie. De verandering van de context veroorzaakt dus het verdwijnen van de oorspronkelijke aura, maar laat ook een nieuwe ontoegankelijkheid, mysterie en distantie ontstaan. Dit is een nieuwe cultus van het mysterieuze en gelijktijdig het vertrouwde van de familiefilms. (Vakanties, bruiloften en verjaardagen zijn voor ons allemaal vertrouwd, maar de concrete gevallen op het witte doek hebben ook iets

ontoegankelijks.) Bovendien krijgt de amateurfilm een soort van een nieuw “hier en nu” – ook is dit een opgesplitst “hier en nu”. Deze nieuwe plek is bijvoorbeeld het archief of ook het internet als archief.

Er verdwijnt en ontstaat dus opnieuw een verte rond de amateurfilm, hoe dichtbij zij ook is. En misschien is het net dit wat de amateurfilm zo bijzonder maakt en zijn aantrekkingskracht uitmaakt: Het ondefinieerbare, de aura, het half-weten en vermoeden van een verloren ritueel, de nostalgische blik terug en eigen verbeelding. Daarbij creëren wij nieuwe rituelen, culti en contexten. Een festival dat uitsluitend aan de amateurfilm is geweid, is zeker een ritueel – het vieren van de amateurfilm zelf. Maar ook het archief produceert nieuwe rituelen zoals het vieren van het materiaal, een zekere cultus van de materiële film. Want in principe wordt in het archief iedere kopie als origineel of tenminste als uniek object met eigen kenmerken beschouwd. De aura van de amateurfilm is vluchtig geworden, maar ook uitwisselbaar en opnieuw te produceren. Zij is zelf niet helemaal te grijpen en tendeert ertoe door de vingers te druipen. De aura van de amateurfilm zelf is een vreemd weefsel van ruimte en tijd – een verte hoe dichtbij zij ook is.

Amateurfilm online

Esmée Denters zingt achter de webcam covers van bekende liedjes en dat levert haar een platencontract op. Twee jongens winnen 20.000 euro met hun zelfgemaakte reclamefilmpje voor de Wehkamp gids. De film Fitna van Geert Wilders veroorzaakt enorme video discussies op LiveLeak en YouTube. Iedereen die de afgelopen drie jaar niet onder een steen heeft geleefd, weet dat amateurfilm inmiddels niet meer weg te denken is van het web.

door Liselotte Doeswijk

Door Super-8 en VHS is het voor de niet-professionele filmmaker nog weer een stap makkelijker geworden om films te maken. Sterker nog; bijna iedereen heeft standaard een camera op zak in de vorm van een gsm. Internet vergemakkelijkt de opslag en distributie van video en bovendien zijn deze diensten vaak gratis. Dat is fijn, maar hoe betrouwbaar zijn dat soort sites en diensten eigenlijk? Afgelopen maart werd bijvoorbeeld het account en daarmee

alle filmpjes van Esmée Denters zonder waarschuwing door YouTube verwijderd. Gelukkig voor de zangeres herstelde YouTube na drie dagen de fout, maar het illustreert wel hoe afhankelijk je als gebruiker van zo'n gratis website bent.

De prominentie van video op internet en tegelijkertijd de kwetsbaarheid ervan legitimeren het belang van het project waar ik aan werk bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Esmée's filmpjes maken immers deel uit van het Nederlands audiovisueel erfgoed, het erfgoed dat Beeld en Geluid als instituut wil conserveren voor de toekomst.

Voor archiefinstellingen is de groeiende prominentie van video op internet een probleem. Bestaande webcrawlers die gebruikt worden voor het archiveren van websites, zijn niet goed in staat om ook audiovisuele bestanden van sites te vinden en op te slaan. Op dit moment wordt er door diverse instanties in Nederland gewerkt aan het verbeteren van de techniek voor webarchivering in het Europese project the Living Web Archives (LiWA). Maar tussen 2006,

'hét jaar van internetvideo' en de oplevering van een eerste prototype crawler zit een behoorlijk gat.

Sinds een jaar ben ik daarom bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid bezig met het dichten van dat gat. Wijs geworden uit de grote lege plekken in het archief uit de beginjaren van de Nederlandse film, radio en televisie, zijn we nu wel op tijd zodat we over vijftig of honderd jaar nog iets te weten kunnen komen over 'hoe het allemaal begon' met video op het internet.

Dat archiveren van internetvideo gebeurt op dit moment op een low-tech en low-budget manier. Het houdt in dat ik een selectie maak van filmpjes (en ook podcasts trouwens) en die stuk voor stuk invoer in een database. Het maken van een selectie uit het enorme aanbod is voor mijn werk het belangrijkste en die selectie werpt ook gelijk de meeste vragen op.

Natuurlijk zijn kijkcijfers (views) een goede graadmeter voor wat er in de collectie zou moeten komen. Maar wat populair is of gaat worden is moeilijk te voorspellen en inhoudelijk niet altijd van hoog niveau. Een goed voorbeeld hiervan is een filmpje op YouTube getiteld 'wc-papier fight' van uploader Schnoreen (<http://www.youtube.com/watch?v=0WRXWWudWiw>). Er gebeurt eigenlijk niets in het filmpje: twee meisjes zitten op een balkon en giechelen en één van de meisjes filmt dit met haar telefoon. Waarom is dit filmpje één van de meest bekeken Nederlandse filmpjes ooit? In de screenshot die YouTube automatisch maakt

WC-papier fight

1 jaar geleden
12287825 keer
bekeken
Schnoreen
★★★★★

en die dient als thumbnail voor het filmpje lijkt het net of het meisje een seksuele handeling verricht. Door deze toevalligheid is het filmpje in bijna twee jaar 12 miljoen keer bekeken.

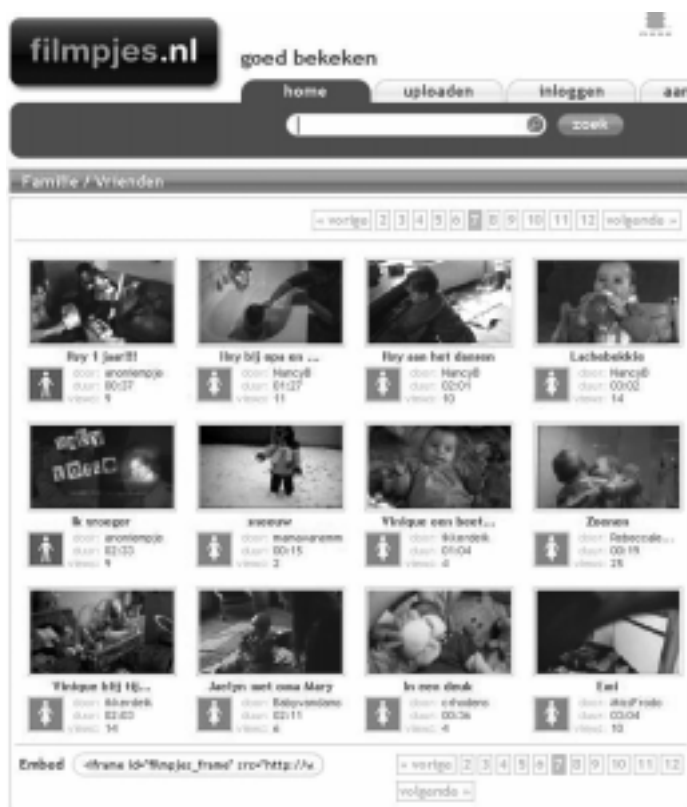
De vraag is natuurlijk of zo'n filmpje deel uit maakt van het Nederlands cultureel erfgoed. Het antwoord op die vraag ligt aan het perspectief dat je als archivaris kiest. Mijn focus ligt wat dat betreft niet op het genre amateurfilm, maar het fenomeen van internetvideo. En dus selecteer ik ook filmpjes die een archivaris amateurfilm niet eens in overweging zou nemen.

Het gaat echter niet alleen om de hoogte- (of juist diepte) punten die miljoenen views hebben. Verreweg het grootste deel van wat er op videosites geupload wordt aan amateurfilm haalt met moeite 1000 kijkers. Babyfilmpjes zijn daar een goed voorbeeld van. De Nederlandse videosite Filmpjes.nl (categorie Familie/Vrienden) staat er vol mee. Als ik het gemiddelde aantal views per filmpje zou moeten inschatten is dat rond de 10. Eén van de uitschieters is het filmpje 'Stappen-stappen-stappen' (<http://www.filmpjes.nl/v/56232-Stappen-stappen-stappen>) wat wel 610 keer bekeken is. Hoewel ze individueel weinig bekeken worden, zijn babyfilmpjes als subgenre van amateurfilm door hun hoeveelheid toch een belangrijk onderdeel van de digitale cultuur. Hetzelfde geldt overigens voor filmpjes van huisdieren, vakantie en hobbyfilmpjes, persoonlijke videoblogs, amateuropnames van branden en ongevallen, flauwe grappen en mash-ups, dansjes, kooklessen, remakes, covers, opnames van muziekoptredens, stunts, home-made pornografie, enzovoorts, enzovoorts. Aan mij dus de taak om van deze subgenres een representatief aantal filmpjes te selecteren en te archiveren. Op deze manier is het de bedoeling dat de collectie internetvideo ook echt een afspiegeling gaat vormen van wat er daadwerkelijk op internet aan video te vinden is.

De amateurvideo's die wel goed scoren op het gebied van kijkcijfers bevinden zich al snel op het grensvlak tussen amateurfilm en reclame. Want, aan iets wat mensen graag willen zien, is geld te verdienen. Neem bijvoorbeeld de 22 jarige Mascha (<http://www.youtube.com/user/beautygloss>) die op YouTube advies geeft over make-up en haarstyling. Mascha's filmpjes (zo'n 90 stuks al) worden gemiddeld 20.000 keer bekeken en ze heeft bijna 1500 abonnees op YouTube. Het gaat hier zeker om amateurfilm: Mascha neemt de filmpjes op met de webcam op haar laptop in haar eigen kamer, maar ondertussen barsten de filmpjes (bewust of onbewust) van de reclame voor cosmetica. Dan zijn er nog amateurfilmers die zo mooi mogelijke reclamefilmpjes maken in de hoop daar geld, prijzen of faam mee te winnen. Terwijl er ook reclamebureau's zijn ont-

staan die zich specialiseren in het maken van opzettelijk amateuristisch aandoende reclame met als doel internetgebruikers op het verkeerde been te zetten.

Ik ben daarom voorzichtig met het toekennen van de kwalificatie amateurfilm. Bovendien zijn sommige amateur producties soms zo professioneel van kwaliteit dat het bijna beledigend is om ze als amateurfilm te kwalificeren. Een voorbeeld hiervan is 'What's in the box' (http://www.youtube.com/watch?v=IU_reTt7Hj4) een science-fiction achtige korte film gemaakt voor

150 euro. De film is van zodanige goede kwaliteit dat de makers - de Nijmeegse natuurkunde studenten Tim Smit en Thibaut Niels - enkele dagen na het uploaden van het filmpje op YouTube al benaderd werden door Amerikaanse filmstudio's.

Amateurvideo is op internet overigens niet de meest populaire content. 'Tweedehands' video, met name van televisie wordt het best bekeken.

Omroep.nl (<http://www.uitzendinggemist.nl>) heeft in Nederland het grootste marktaandeel als het gaat om webvideo (29%) en zelfs op YouTube.com en Video.Google.com (respectievelijk een marktaandeel van 22% en 14%) scoren gekopieerde filmpjes van Uitzending Gemist vaak hoog in de wekelijkse ranglijsten. Daartegenover staat natuurlijk het succesverhaal van Esmée, die met haar video's een kijkerspubliek van tientallen miljoenen haalde, cijfers waar professionele mediamakers niet eens van dūrven dromen!

Capturing the Nation:

Irish Home Movies, 1930-1970

Een Iers initiatief

De Stichting Amateurfilm wil internationale projecten waarin het hergebruik van of de studie naar amateurfilm een belangrijke rol speelt meer onder de aandacht brengen. Hiertoe start een nieuwe rubriek: Grenzeloze Amateurfilms. In deze eerste editie brengt **Guy Edmonds** ons op de hoogte van een groot project in Ierland wat zojuist is opgestart. Dit artikel is tot stand gekomen met dank aan Barry Monahan, Laura Rascaroli, Gwenda Young, Kasandra O'Connell, en Sunniva O'Flynn.

De Ierse productie van amateurfilms en familie-films – een aanzienlijke en gevarieerde hoeveelheid, dat mogelijk het begrip van particuliere, plaatselijke en publieke componenten van de moderne Ierse geschiedenis diep zou kunnen beïnvloeden en hervormen – is nog maar nauwelijks onderzocht. Een groot deel is

niet eens gecatalogiseerd en zit nog in privé-collecties verspreid over het hele land. Eén collectie, weliswaar belangrijk maar tot nog toe niet bestudeerd, ligt bij het Irish Film Institute in Dublin.

Het project "Capturing the Nation: Irish Home Movies, 1930-1970" van de Universiteit van Cork en gefinancierd door de Irish Research Council for the Humanities and Social Sciences, heeft als doel deze collectie te beschrijven, te digitaliseren en te bestuderen. Het twee jaar durend project, begonnen in december 2008, heeft een bedrag van €100,000 aan fondsen verworven. Het is een samenwerking tussen researchers van Film Studies aan de Universiteit van Cork, Dott. Laura Rascaroli van de afdeling Italiaans en Dr. Barry Monahan en Dr. Gwenda Young van de afdeling Engels, en senior archivariissen aan de Irish Film Institute in Dublin – Ms. Kasandra O'Connell, hoofd van het Irish Film Archive, en Ms. Sunniva O'Flynn, hoofd conservator van het Irish Film Institute. Dr. Ciara Chambers, afgestudeerd aan de Universiteit van Ulster in Coleraine op de representatie van Ierland in journaalfilms (1910-1945), is aangesteld als research assistent voor dit project.

De betrokken researchers hebben verschillende achtergronden en voelen zich dan ook om uiteenlopende redenen aangetrokken tot het doen van research op het gebied van amateurfilm.

Het vertrekpunt van Laura Rascaroli is haar groeiende interesse in documentaires. Tijdens het schrijven van een monografie over betogende, subjectieve en autobiografische non-fictie is ze gefascineerd geraakt door korte vormen van documentaires, waaronder commerciële, promotionele en particuliere documentaires. De interesse van Gwenda Young komt voort uit haar lopend onderzoek naar filmische representaties van Ierse etniciteit. Samen met een graad in Ierse Geschiedenis bracht dit haar ertoe om verbeelding van Ierse identiteit in film te onderzoeken. Ze is voornamelijk geïnteresseerd in het onderzoeken van films buiten de (beperkte) canon van Ierse

Guy Edmonds

bioscoopfilms/bioscoopfilms over Ierland. Het vooruitzicht op het doorzoeken van het omvangrijke amateurfilm archief van het IFI sprak haar zeer aan. Barry Monahan had al een sterke band opgebouwd met het Irish Film Institute tijdens zijn onderzoek naar bewerkingen van theaterstukken van het Irish National Theatre voor het witte doek. Een aantal films liggen bij het IFI.

Het project is een goed voorbeeld van de samenwerkingsverbanden die nu bestaan tussen de academische wereld en de archieven. Gezamenlijk willen de onderzoekers sterkere banden scheppen met het Irish Film Institute in Dublin. De definitie van het onderzoeksproject en de beslissing om zich exclusief te richten op amateurfilm en familiefilms komt dan ook voort uit discussies met senior archivariissen bij het IFI.

IFI Collectie

De oudste films in de IFI Collectie dateren uit de jaren dertig van de vorige eeuw en zijn geschoten op 16mm, een formaat wegens de enorme kosten slechts voorbehouden aan welgestelde individuen en families. Een onderscheidend kenmerk van Ierse amateurfilms is zelfs, gezien de geringe verspreiding van economisch welzijn in de twintigste eeuw, dat de films eerder door de rijke mensen dan door de middenklasse zijn gemaakt. Amateurfilmers kunnen grofweg in vier groepen worden verdeeld. Deze bestaan uit rijke, vaak Anglo-Ierse families; priesters, die technische training kregen vanuit de kerk; bioscoopeigenaren, die filmpjes maakten van de plaatselijke gemeenschap om ze te vertonen voor de hoofdfilm; en leden van filmclubs. Iedere groep maakte een onderscheidend soort film, uiteenlopend van het vastleggen van familiegebeurtenissen, openbare festivals en rituelen, stadsgezichten tot pogingen tot het recreëren van populaire genres uit Amerika of Engeland. Zelfs animatie ontbreekt niet, zoals bijvoorbeeld het werk van James Horgan uit Youghal. Het IFI bevat zelfs aardig wat beelden van Munster zoals "The Youghal Gazette" van James Horgan, maar ook films die geheel in Cork zijn opgenomen met als meest prominent voorbeeld de Uniake collectie (origineel geschoten op 9.5mm maar inmiddels overgezet op 16mm dankzij subsidie van de Heritage Council). De introductie van het goedkopere Super-8 in de jaren zestig zorgde voor democratisering en veranderde de sociaal-economische aard van het amateurfilmen. De collectie van het IFI is dan ook gevarieerd en bevat bijvoorbeeld beelden van de familie Beit, die een

belangrijke invloed hebben gehad in de vorming van de Ierse cultuur; maar ook zijn er beelden gemaakt van - en door - de opkomende Ierse middenklasse. Het project zal slechts aandacht besteden aan films gemaakt op een smal formaat en gemaakt tot aan het eind van de jaren zeventig en de opkomst van video.

Digitaliseren voor toegankelijkheid

Het project zal informatie opleveren over de omvang en de aard van deze verwaarloosde maar belangrijke collectie. Tevens zorgt het project ervoor dat de collectie zelf volledig beschik-

baar wordt voor verder onderzoek. Het Flashscan 8 telecine apparaat geleverd door MWA Sondor in Berlijn zal worden ingezet om de 8mm amateurfilms in de collectie van het Irish Film Archive te digitaliseren. Dit apparaat is gekozen vanwege de prijs, de functies en omdat het 'zachtaardig' omgaat met archiefmateriaal. Het materiaal wordt overgezet naar mini dv en digibeta, met dvd-kopieën voor raadpleging.

Het feit dat het apparaat bijna geheel sprocketloos is maakt het uitermate geschikt voor dit project aangezien er minder kans is op beschadiging van gekrompen films. Het apparaat biedt ook de mogelijkheid om over te zetten op verschillende snelheden, van 2 tot 30 frames per seconde. De LED lichtbron geeft geen warmte af waarmee de films zouden kunnen beschadigen. Verder biedt het apparaat de mogelijkheid om kleur en belichting aan te passen en weg te schrijven naar NTSC en PAL. Volgens collega's bij andere archieven is dit apparaat net zo goed als de FDL60 of Rank Mk. III, maar kost het maar een fractie van de prijs.

De collectie wordt beschreven in IN Magic, de interne database van het IFI. Het is een volledig doorzoekbare vrije tekst database die aan-

gepast is aan de wensen van de onderzoekers. Het bevat twee delen: filmografie en technisch. De database filmografie bevat informatie over de inhoud van de films. Deze informatie wordt samengesteld door te kijken naar de film en door gebruik te maken van aanvullende informatie (voornamelijk van de donateur) mits beschikbaar. Er komt een gedetailleerde beschrijving van de inhoud van de films, aange-

vuld met de makers, opnamedata, -plaatsen, en de mensen die in de film te zien zijn. De technische database bevat informatie over de fysieke eigenschappen van de film, waaronder conditie, formaat, dragersoort, en lengte. De beschrijvingsregels zijn opgesteld overeenkomstig de waarden van de Library of Congress and International Federation of film Archives (FIAP).

Projectdoelen

Parallel aan het digitaliseringsproces zullen de onderzoekers voortdurend het profiel van de groeiende catalogus registreren, met het doel een beschrijving te produceren van de omvang en de aard van de collectie. Tegelijkertijd zal er een gedetailleerde analyse worden uitgevoerd van bepaalde delen van de collectie.

Het project zal een internationale dimensie krijgen met dank aan een grote wetenschappelijke conferentie dat plaats zal vinden aan de Universiteit van Cork in de herfst van 2010. Het zal aandacht besteden aan verschillende elementen van amateurfilm, van de echte familiefilms tot het gebruik van amateurbeelden in filmhuis en avant-garde films, van vragen rondom archivering en behoud tot brede theoretische kwesties met betrekking tot amateur praktijken. Er zullen plenaire bijeenkomsten zijn met experts uit de praktijk, zowel studenten als

archivarissen, en parallel bijeenkomsten waar internationaal onderzoek wordt gepresenteerd. Vertoningen van het gedigitaliseerde materiaal worden voorbereid.

Voor de zichtbaarheid van het project wordt gezorgd door openbare vertoningen, artikelen in vakbladen, en de productie van een educatieve dvd hoofdzakelijk bedoeld voor gebruik bij universitaire cursussen over non-fictie, silent cinema, Ierse cinema en filmgeschiedenis.

Onderzoek naar herdenkingen

Het project zal inhaken op bestaande onderzoekskwesties op het gebied van geschiedenis en geschiedschrijving, openbare, lokale en nationale identiteit, familie, gemeenschap, economie en instellingen, rituelen en toerisme. Een actueel onderzoeksthema in filmstudies betreft de theoretische vraag hoe films als museum en archief dienen voor de herdenkingen aan zowel openbare als particuliere gelegenheden. Een ander aspect betreft de aard van alternatieve, particuliere of gemeenschapsuitingen van herdenkingen en hoe deze zich verhouden tot officiële, nationale en historiografische verhandelingen. Eén van de onderzoeksvragen gaat over de bijzonderheden van de ongevestigde herdenkingspraktijken van de familie en de gemeenschap door amateurfilmen binnen de context van de Ierse samenleving, 1930-1970. Wat is de aard en motivatie van de drang om privé en openbare momenten, mensen en gelegenheden vast te leggen: waar begint dat en waarom? Welke instellingen hebben geprobeerd de herdenkingen van amateurs in Ierland te reguleren en te beheersen? – Een vraag waar autoriteit en ideologie bij komt kijken. Het

is interessant hoe de oorsprong en het doel van de drang tot herdenking de onderwerpen beïnvloeden die gefilmd worden, en de manier waarop deze gefilmd worden. Het is bijvoorbeeld bekend dat er niet alleen positieve beelden van families en gemeenschappen bestaan, maar ook de (onbedoelde) ongemakke-

lijke, pijnlijke herinneringen. Echter, dit aspect van het amateurfilmen zal niet makkelijk zijn te identificeren of te onderzoeken.

Vragen over de geschiedenis, ontwikkeling en karakteristieken van het amateurfilmen in

Ierland zullen bij het onderzoek centraal staan. Uiteindelijk probeert het project de volgende hoofdvraag te beantwoorden: Hoe heeft het volk zich gerepresenteerd en haar eigen zelfbeeld opgevoerd voor het oog van de privé camera's?

Epiloog Het Killruddery Silent Film Festival 2009

Het is bemoedigend dat interesse voor het onderwerp bij een grote gemeenschap al blijkt uit festivals zoals het Killruddery Silent Film Festival welke dit jaar van 13 tot 15 maart een bijzondere voorstelling aanbood van amateurfilms uit de omgeving van Wicklow.

Amateurfilms worden doorgaans niet geprogrammeerd als onderdeel van professionele filmfestivals maar de organisatoren dachten dat het toepasselijk zou zijn om de volgende redenen: Het programma van Killruddery, met veel films geleverd door Kevin Brownlow (een beroemde filmhistoricus en zelf een amateurfilmer die prof werd), was een sterke en fascinerende introductie voor het publiek dat wellicht weinig bekend was met silent cinema. Echter, vóór discussies met de conservatoren van het IFI stond er op het programma geen lers of zelfs materiaal uit de omgeving. De beslissing om materiaal uit de omgeving te programmeren als opening van het festival had deels het doel om het publiek een gemakkelijk begin te bieden aan een programma dat misschien nieuw en uitdagend was voor hedendaags publiek.

Vanwege de zeer bescheiden canon aan professionele stille films uit Wicklow van vóór 1980 werd besloten om te putten uit de IFI collecties van semiprofessioneel en amateurmateriaal. Het mooie aan het betrekken van amateurfilms in definities van silent cinema is de mogelijkheid de grenzen van de tijdsperiode enorm op te rekken – amateurfilms zijn vrijwel tot vandaag de dag stom gebleven.

Het programma van Killruddery droeg de titel “Down Wicklow Way” en bestond uit:

1. Ireland 1922 – een professionele film/compilatie van journaalfilms en reisfilms inclusief beelden van Powerscourt Demesne.
2. [Bray Head] 1930s – professionele reclame voor James McGurks Amusements Bray.
3. In Wicklow Hills 1942 – amateurfilm gemaakt door Desmond Egan waarin het wonder-schone Wicklow landschap en zijn familieleden te zien zijn.
4. Dr Noel Browne's TB film 1946 – Stomme film gemaakt door Pat Butler, destijds een werknemer bij het National Film Institute (nu IFI), op verzoek van Dr. Noel Browne. Het laat de behandeling zien van een tuberculose patient in Newcastle Sanatorium in Wicklow. De film, welke door Dr. Browne gebruikt werd voor onderwijs, is een stomme film en kan wellicht het best bestempeld worden als een semiprofessionele productie.
5. Country magazine 1955 - Film gemaakt door reizende filmmaker/vertoner John Tomkins. Tom maakte deze “magazines” en vertoonde ze in grote zalen in het land, vaak in de plaatsen waar ze gefilmd zijn. De geselecteerde film liet artiesten (Ian en Imogen Stuart) in de studio zien in Glendalough, St. Kevins lood en zink mijnen, ploegwedstrijd en paardrijden in Killruddery en Rathdown (1954).

Het publiek aanwezig bij het Wicklow programma bestond voornamelijk uit plaatselijke geïnteresseerden. Velen herkenden mensen of plaatsen en zij hebben de conservator van informatie kunnen voorzien, waardoor het materiaal beter geplaatst kan worden. Dergelijke plaatsgebonden archiefprogramma's trekken vaak de plaatselijke bevolking naar de festivals die anders wellicht ontoegankelijk of te niche-gericht overkomen.

Het is nog de moeite waard om op te merken dat het relatief eenvoudig was om een sterk en gevarieerd programma over Wicklow op te zetten – Wicklow is een rijk graafschap waar veel enthousiaste amateurfilmers vandaan komen. Het ligt vlakbij Dublin waar de meeste activiteit rond amateurfilmers en clubs plaatshad. Het is een bijzonder mooi en fotogeniek graafschap wat veel amateurfilmers uit Dublin en de omstreken aantrekt. Ardmore Studios is er ook gevestigd, dus het filmen ligt mensen hier na aan het hart.

Vrijwillig verder

In het kader van het enorme project Beelden voor de Toekomst heeft het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid de afgelopen anderhalf jaar flink moeten uitbreiden. Het nieuwe gebouw op het Mediapark is volledig bezet. Sinds vorig jaar biedt een deel van Noorderhaeve, een gebouw langs het Hilversumse spoor, onderdak aan medewerkers die met filmmateriaal werken. Ook Femke Harmsen en Kees Aries - twee oud-vrijwilligers van de Stichting Smalfilmmuseum - zijn hier iedere maandag te vinden.

Bij aankomst op Noorderhaeve is de verbetering in werkruimte waar de vrijwilligers werken meteen evident. Voorheen hebben ze in een kelderruimte in het Omroepmuseum aan de Oude Amersfoortseweg gezeten; nu werken ze

naast zit is wellicht dan toch niet zo handig? Ach, om het kleine beeld goed te kunnen zien heeft ze provisorisch een klein zonneklepje om het beeldscherm laten zetten. Het is duidelijk: aan doorzettingsvermogen en vindingrijkheid geen gebrek. We hebben hier dan ook te maken met de echte "die-hards" rondom de smal-filmcollectie.

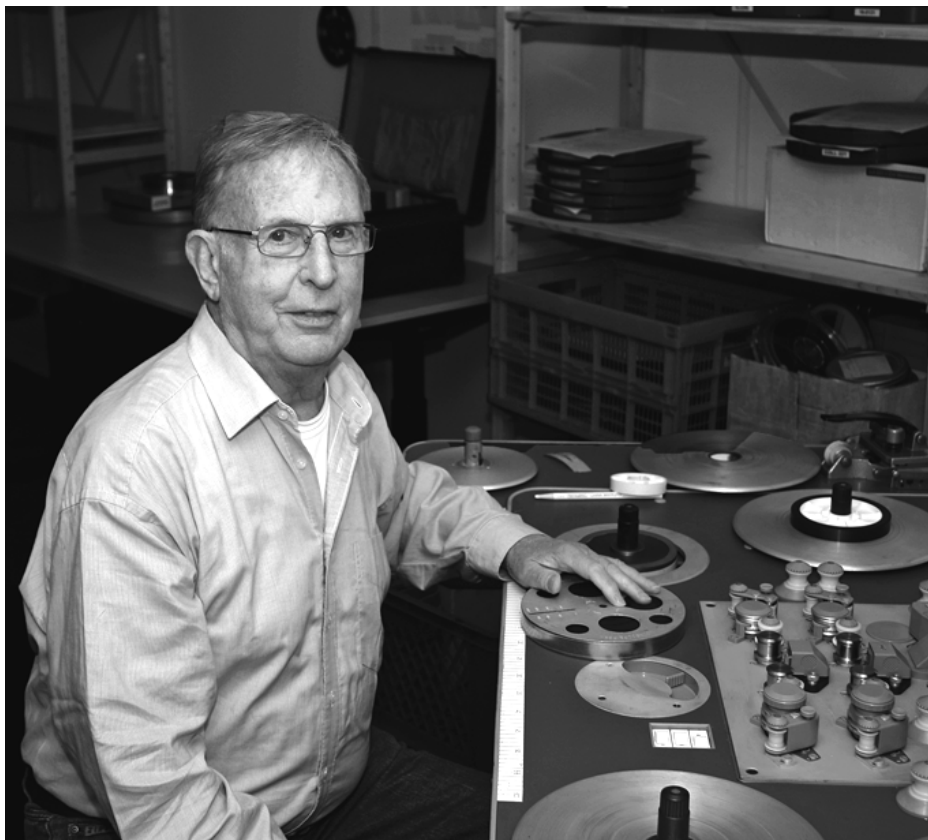
Kees Aries is al drie maanden na de oprichting van de Stichting Smalfilmmuseum in 1985 betrokken geraakt bij de collectie. Hij heeft vanaf het begin een belangrijke bijdrage geleverd aan de verzameling. In zijn campertje heeft hij jarenlang films en apparatuur opgehaald bij mensen thuis. "Henk Verheul, de oprichter van de Stichting, had immers geen rijbewijs," vertelt hij. Kees is ook betrokken geweest bij de eerste filmvoorstellingen van de Stichting. "De eerste voorstelling vond plaats in de Raadszaal van

Blaricum," herinnert hij zich, "een ruimte met allemaal glas. Dat hebben we toen met plastic afgeplakt om het donker genoeg te krijgen." Hij herinnert zich hoe hij de filmtafel van cineast Ed van der Elsen heeft binnengehaald. "Die tafel staat nu ook hier. Heel even stond men voor het dilemma: een museaal stuk in gebruik nemen of niet," zegt Kees, "maar uiteindelijk wordt er nu gekeken of het haalbaar is de tafel operationeel te maken. Hiermee zouden we namelijk het randspoor van de Super-8 films kunnen af-luisteren. Misschien staan daar toch nog belangrijke gegevens op."

In de loop der jaren heeft Kees allerlei verschillende werkzaamheden verricht voor de Stichting Smalfilmmuseum waaronder het opknappen van oude film-

apparatuur en de inventarisatie van Super-8 materiaal. Dit laatste heeft hij nu weer opgepakt bij Beeld en Geluid.

Femke Harmsen heeft Kees leren kennen bij de Smalfilmclub in Huizen en is via hem bij het Smalfilmmuseum terecht gekomen. "Alweer

in een ruime kamer met een groot raam. Femke Harmsen vindt het fijn dat ze in het licht kan zitten, een enorme verbetering op het schemerige kamertje in de kelder van het Omroepmuseum. Daar heeft ze jarenlang op een klein schermje dubbel-8 materiaal bekeken en geïnventariseerd. Het grote raam waar ze nu

zeventien jaar geleden," zegt ze. Inmiddels heeft ze zoveel materiaal voorbij zien komen dat het niet meer bij te houden is. "We zijn nu samen bezig met de inventarisatie van een collectie bestaande uit 130 spoeltjes van ieder 3 minuten. Een titanenwerk! Dat zoeken we samen uit. Dan maakt Kees een aanloopspoor en ik inventariseer het materiaal. Tot onze verbazing zitten er soms briefjes bij deze filmpjes met mijn handschrift erop en plakkertjes met het handschrift van Kees. Kennelijk zijn we hier ooit aan begonnen, maar we weten het niet meer."

Kees en Femke inventariseren het onbeschreven deel van de smalfilmcollectie en kennen de films een A-, B- of C-status toe. Materiaal met een A-status wordt gedigitaliseerd. "Het toekennen van de status is voor ons nieuw," zegt Femke. "Vroeger inventariseerden we alleen de films en bepaalde Henk Verheul de status." Kees vult aan: "We weten uit jarenlange ervaring wel wat waardevol is en wat niet. Sowieso de bijzondere onderwerpen, de wijze waarop het is gefilmd, maar ook de historische waarde van de beelden. Onlangs kwam ik een film tegen uit de jaren dertig waarin de werkzaamheden aan boord van een schip in beeld waren gebracht. Bij dergelijke beelden is het meteen evident dat ze waardevol zijn. Maar andere beelden worden later pas meer waard en dat is nooit te voorspellen. Zo hadden we jaren geleden een film met daarin de brug bij Mostar in Joegoslavië. Toen die brug in de jaren negentig werd vernietigd werden die beelden gelijk meer waard." Af en toe wordt hun "reguliere" werk onderbroken door een spoedgeval. Femke: "Onlangs is er materiaal binnengebracht wat in de periode 1941-1943 door een Duitse militair in Nederland is gefilmd. Dat zijn natuurlijk de bijzondere gevallen."

Ze vinden het mooi dat ze nu op dezelfde apparaten kunnen werken waarop ze jarenlang aan de Oude Amersfoortseweg hebben gewerkt. Toch is er ruimte voor verbetering. Zo kan Femke het geluid van de dubbel-8 films nu niet horen omdat het randspoor niet wordt afgespeeld door haar filmtafel. Ook Kees kan het geluid bij de

Super-8 films nog niet beluisteren omdat het apparaat waarop hij werkt niet op 18 maar 25 frames per seconde loopt. "Daar wordt nu aan

gewerkt," zeggen ze, "en ondertussen gaan wij gewoon verder. Er is genoeg werk!"

Ze hebben het merkbaar naar hun zin bij Beeld en Geluid. "We vullen een kaartje in wanneer we er zijn en we bellen als we niet kunnen komen. De locatie is goed bewoonbaar, er is koffie en thee en af en toe een traktatie van een jarige collega. Ons aanspreekpunt binnen Beeld en Geluid is Valentine Kuypers. Zij coördineert ons werk en zorgt voor alles wat wij nodig hebben en dat doet ze erg goed," vertelt Kees. "De manier van werken bij Beeld en Geluid is veel meer gestructureerd dan bij de Stichting Smalfilmmuseum. Dat kon ook niet anders, want vroeger hadden we te maken met een enorme achterstand die immer groter werd. De Stichting was bekend en er kwam heel veel materiaal binnen. Lang niet alles was interessant om te bewaren en het kwam voor dat materiaal na lange tijd teruggestuurd werd naar de aanbieders. Om deze reden werden contracten vaak laat of soms helemaal niet afgesloten. Nu hebben we de kans om het nog niet geïnventariseerde materiaal alsnog te beschrijven en het belangrijkste deel te laten digitaliseren." Tot slot zegt hij: "Hoe lang we dit werk nog doen weten we niet." Hierop zegt Femke meteen: "Tot we erbij neervallen!"

Ik las laatst een film

Deze 16mm film zwart-wit film lag ooit in een kluis die met een snijbrander geopend moest worden. Men was de sleutel kwijt. Tijdens het snijbranden werd gekoeld met water. De inhoud van de kluis, waaronder twee 16mm films, is vervolgens nat geworden. Het vocht heeft in de loop der jaren zowel het beeld als de aluminium spoel zwaar aangetast. Desondanks is het Supersens gelukt om beide films los te weken, te reinigen en op DVD te zetten.

SuperSens

**Expert in het overzetten van
8mm, 9.5mm en 16mm film
naar o.a. DVD, harddisk en VHS**

SuperSens levert u superieure kwaliteit en verleent een uitstekende service. Wij bieden u de mogelijkheid om op onze montagetafels uw films te inventariseren en monteren.

Onze medewerkers assisteren u graag bij het uitzoeken van uw materiaal. Wij behandelen uw films met de zorgvuldigheid en aandacht die ze verdienen!

SuperSens
Boomerangcasa, Wilgenweg 6
1031 HV Amsterdam
Tel.: 020-618 74 25
E-mail: info@supersens.nl
www.supersens.nl

De ongekroonde koning van Nederland

Onno Petersen

Na inmiddels enkele duizenden amateurfilms gescand en frame voor frame gezien te hebben, is het tijd voor een tussenstand. Wat staat er nou voornamelijk op al die privéfilms, wat is de grootste gemene deler?

Natuurlijk zijn de onderwerpen die het meest voorkomen inkoppers. Baby's, honderden zo niet duizenden onbekende baby's heb ik voorbij zien komen. Ik ken ze niet, voor mij zijn ze bijna allemaal hetzelfde, maar voor de klant is het natuurlijk uniek en dierbaar en dat maakt het ook wel weer leuk eigenlijk. Soms blijkt zo'n baby inmiddels een kerel van 1,90 meter te zijn die vol verwachting zijn familiefilms komt ophalen, of een oma met vijf kleinkinderen. Dat soort momenten maken die baby's opeens speciaal. De mens achter de baby, het blijft bijzonder.

Bruiloften, natuurlijk ook een onderwerp waar heel wat 8mm filmmateriaal aan besteed is. Sommige prachtig, sommige hebben een vakkundige hand nodig om de kleur- en belichtingscorrectie bij te benen. Een bruid in het wit, vol in de zon en daardoor een paar stops overbelicht, en dan gaat de filmer al lopend met hetzelfde rolletje Kodachrome 40 de donkere kerk in waar een paar TL-buizen hangen, dus enorm onderbelicht met een lelijke groene kleurshift, en die overgang vindt binnen een paar seconden vloeiend plaats. Het is niet altijd eenvoudig daar wat moois van te maken, maar het blijft een uitdaging. Ik ga er voor het gemak vanuit dat de mensen maar één keer trouwen dus weet hoe belangrijk die beelden voor ze zijn.

Vakanties. Ik ken Frankrijk inmiddels als mijn broekzak, ken de weg op tal van internationale luchthavens (hoewel ze waarschijnlijk inmiddels totaal veranderd zijn, dus er staat me vast nog een verrassing te wachten als ik eens op Alicante land). Duitsland en Oostenrijk, Spanje, Italië en af en toe Griekenland. Ik ben er de afgelopen maanden uitstekend de herfst en winter mee doorgekomen.

Dan zijn er nog een paar onderwerpen die me echt verrast hebben. Wie herinnert zich de winters van 1979 en 1981 nog? Het had zo geïjzeld dat je op straat kon schaatsen. Wat ik niet wist is dat werkelijk iedere Nederlander die 's ochtends nog een camera en film had klaarliggen zijn kinderen gefilmd heeft. Het was blijkbaar echt heel erg

koud (ik kan me alleen herinneren dat ik op straat schaatsste) want de overgrote meerderheid heeft het met de telens vanachter het raam op de eerste verdieping gefilmd! Te koud om naar buiten te gaan, nog niet aangekleed, bang om te vallen? Ik heb geen idee, maar er moet iets achter zitten.

Keukens. Tientallen keukens. Met geiserijtjes die je 20 jaar geleden nog af en toe zag in een oud pand, met in de jaren '70 vooral heel veel oranje en bruine tegeltjes. Vooral die jaren '70 waren duidelijk een ultiem moment om je keuken te filmen. Waarom? Wat maakt dat de amateurfilmer in de jaren '70 zo graag zijn keuken filmde? Wina Born, Frans Koken (Bistro!), fonduen? Of heeft het met emancipatie te maken? Soms zie je de heer des huizes trots met een schort achter het fornuis, maar dan wordt er ook iets Exclusiefs gekookt, dat zie je aan alles. Er staan geen aardappels te koken, maar het draait om een groot stuk vlees, of een garnalencocktail, of een chique toetje. Bijna altijd zie je naast het Douwe-Egberts snelfilterapparaat op het aanrecht een halfvol glas staan. Rode wijn, cognac, bier, bij zo'n inspanning hoort iets hartversterkends, heren, we begrijpen elkaar. Ik krijg nooit genoeg van die beelden, geweldig!

Dan is er nog de absolute topper. Ik vat hem niet, nog steeds niet. Bijna iedere dag komt hij langs, maar waarom? Waarom? Ik snap dat je je camera meeneemt als je een dagje uit met je gezin hebt, maar hier lig ik bijna wakker van. Ik snap het niet! Kom ik van een andere planeet?

Het meest gefilmde object in Nederland is met zeer grote, overweldigende voorsprong Lange Jan in de Efteling. Een beetje van links, een beetje van rechts, soms vanuit het midden, maar altijd - werkelijk altijd - terwijl hij zijn nek uitstrekt. Duizenden, nee honderdduizenden keren moet hij gefilmd zijn, het is echt onvoorstelbaar zo vaak als ik hem zie. Als er nog film over was, dan komt ook de man op het vliegende tapijt nog langs. Ik ben er nooit geweest, maar die moet vlak bij Lange Jan zijn, dat kan haast niet anders. Mis ik iets? Als de Efteling dat geweten had van tevoren!

PORT BETAALD
PORT PAYÉ
HILVERSUM
PAYS-BAS

Onjuiste adressering?
Retourzending s.v.p. naar:
Stichting Amateurfilm
Harlingstraat 187
3511 HV Utrecht

De hoogste kwaliteit en innovatie in filmconservering

Nu ook digitale film- en geluidrestauratie

Haghefilm Conservation B.V.,
Willem Fenengastraat 39.
Postbus 94764, 1090 GT Amsterdam.
Tel. 020-568 54 61. Fax 020-568 54 62.
<http://www.haghefilm.nl>

HAGHEFILM
A CINECO COMPANY

